

Motion till riksdagen

1985/86:Jo619

Bengt Silfverstrand m. fl. (s)

Alternativa odlingsformer

Den snabba utvecklingen av vårt jordbruk sedan andra världskriget har inneburit en kraftigt ökad användning av kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel. Huvudmålet för dagens konventionella odling har varit kvantitativ tillväxt – ökade skördar – kortsiktig maximal räntabilitet – så billiga livsmedel som möjligt. Andra aspekter av kvalitets- och miljömässig karaktär har skjutits i bakgrunden.

De negativa konsekvenserna av ett kemikalieintensivt jordbruk börjar nu framträda allt tydligare. Att allmänhetens oro och rädsla för giftrester i livsmedlen, nedsmutsningen av luft och föroreningar i vattensystem i hög grad är befogad bekräftas i flera vetenskapliga undersökningar. Som exempel på störningar i den ekologiska balansen kan nämnas minskad tillgång på flera viltslag, igenväxning av sjöar och vattendrag (bl. a. Ringsjön), förorenat grundvatten, och en allt svårare kvävebelastning på våra kustvatten (bl. a. Laholmsbukten). Bl. a. har syrebrist drabbat allt större bottenområden längs våra kuster och framkallat omfattande skador på bottenfaunan.

Miljö- och naturresursdelegationen inom forskningsrådsnämnden har slagit fast att det jordbruk vi i dag bedriver inte längre kan betraktas som uthålligt.

Även om kemikaliejordbrukets negativa biverkningar hittills inte resulterat i något mer påtagligt omtänkande inom jordbrukets organisationer börjar en reaktion bland främst forskare och småbrukar växa fram till förmån för ett miljövänligare jordbruk.

Ett genomsnittligt svenskt jordbruk använder i dag ca 80 kr kväve per ha och år, vilket motsvarar 1/3 av hjälpenergiinsatsen. Av detta erhålls endast ca 20 kg i form av vegetabiliska och animaliska livsmedel. Mellanskillnaden är att betrakta som förluster till omgivningen, där den blir en negativ belastning ur ekologisk synpunkt.

De aspekter som kommit i förgrunden när det gäller ett ökat intresse för alternativa odlingsformer är följande:

1. Produktionens uthållighet
2. Effekter på omgivningen – miljöhänsyn
3. Förbrukningen av ändliga resurser
4. Produkternas kvalitet

Gemensamt för de alternativa odlingsformerna är att markens produktivitet upprätthålls med i huvudsak organiska gödselmedel. Sjukdomar, skadedjur och ogräs kontrolleras i första hand med förebyggande åtgärder.

Animalieproduktionens storlek anpassas på varje enskild gård till den brukade arealen. Den biologisk-ekologiska helhetssynen är grundläggande.

Det finns i flera länder sedan länge redan etablerade alternativa odlingsmetoder som uppfyller nämnda kriterier och där både utbredning och forskningsinsatser är mera omfattande än i Sverige. Av de kända etablerade alternativa odlingsformerna förekommer endast tre i större omfattning i vårt land, nämligen biodynamisk, organisk-biologisk och naturenlig odling. Den areal som odlas alternativt i Sverige omfattar för närvarande ca 4 000 ha (Källa: Josef Dlouhý – institutionen för växtodling, SLU).

Trots det ökade intresset från flera håll har samhällets satsningar på alternativa odlingsmetoder varit marginella. Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) har redovisat förslag till forskningsåtgärder bl. a. i syfte att åstadkomma ett miljövänligare jordbruk.

I den regeringsproposition – 1985/86:74 – som bl. a. bygger på förslag från SJFR-skriver föredragande statsråd bl. a.:

Den kunskap vi nu har om effekterna på miljön av den stora användningen av t. ex. handelsgödselmedel gör att vi på olika sätt måste minska denna användning. Det gäller också i fråga om kemiska bekämpningsmedel. Det är viktigt att få belagt hur detta kan ske och vilka förändringar i nuvarande produktionsmetoder som i så fall bör göras.

Naturvårdsverket konstaterar i sitt yttrande över SJFR-rapporten att det endast förekommer en begränsad forskning kring alternativa metoder och på mycket låg nivå. Bl. a. anser verket att vi måste veta mer om hur stallgödsel skall kunna utnyttjas så effektivt som möjligt. Nu gödulas åkrarna ofta dubbelt, dels med stallgödsel som gården ändå har och måste göra sig av med, dels med handelsgödsel. Naturvårdsverket vill satsa mer på helt kemikaliefria odlingsmetoder och tror inte att man på kort sikt kan odla miljövänligt och samtidigt höja produktionen. Vi delar naturvårdsverkets uppfattning att miljövården nu måste komma i främsta rummet när det gäller både forskning och åtgärder på kort sikt.

Om det under en övergångsperiod leder till minskad produktion är det något vi får acceptera och t. o. m. kan sägas ha råd med, eftersom vi för närvarande har en stor överproduktion av i första hand spannmål.

Eftersom miljöproblemen inom jordbruket växer och i särskilt intensivt odlade områden t. ex. i Skåne t. o. m. kan sägas vara akuta räcker det inte med att satsa på en i och för sig nödvändig forskning på alternativa odlingsmetoder. Lika viktigt är att uppmuntra de försök som redan inlett med kemikaliebegränsad resp. kemikaliefri odling samt stimulera de jordbrukare som är beredda att satsa på miljövänligare odlingsmetoder om samhället är berett att medverka i försöken.

Det är också viktigt att på företagsnivå studera vilka omläggingskostnader som uppkommer vid övergången till alternativa odlingsformer samt klargöra hur lönsamheten påverkas. Därefter är det möjligt att göra mer tillförlitliga samhällsekonomiska analyser. Mot denna bakgrund föreslår vi att en del av de medel som regeringen nu uppenbarligen är beredd att satsa på

miljövänligare odlingsmetoder i Skåne lämpligen under medverkan av
lantbruksnämnderna, länsstyrelsens naturvårdsenheter, hushållningssäll- Mot. 1985/86
skap och lantbruksskolor. Jo619

Hemställen

Men hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen hos regeringen inom ramen för beviljade forsknings-
anslag begär medel för fullskaleförsök med alternativa odlingsmeto-
der i Skåne.

Stockholm den 27 januari 1986

Bengt Silfverstrand (s)

John Johnsson (s)

Margit Sandéhn (s)

Birthe Sörestedt (s)

Hans Pettersson (s)

i Helsingborg

P. O. Håkansson (s)

Egon Jacobsson (s)

Maja Bäckström (s)

